

Anu Castaneda
Reetta Siukola

9.8.2023

Risto Artjoki

Viite: Pyyntö 8.8.2023 kirjallisesta kuulemisesta hallituksen tiedonantoon yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen tiedonannosta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävänä on edistää kansanterveyttä ja väestön hyvinvointia, joilla on vahva riippuvuussuhde mielenterveyteen, yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen. Rasismi on paitsi inhimillinen ja yhteiskunnallinen ongelma myös kansanterveysongelma ja yksi syy syrjäytymiseen.

1. Mitkä ovat mielestänne Yhdenvertainen Suomi -ohjelman kolme keskeisintä tavoitetta, joihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota?

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos pitää Yhdenvertainen Suomi -toimintaohjelman kaikkia tavoitteita tärkeinä. Yhteiskuntaamme syvään juurtuneita eriarvoistavia rakenteita, syrjintää ja rasismia ei voi torjua ilman monipuolisia ja laajalle ulottuvia toimenpiteitä. THL katsoo, että kaikki toimintaohjelman tavoitteet vaativat vielä työtä. Rasismi on ilmiönä siinä määrin vaikea torjua, että määrätietoista antirasismiin keskittyvää työtä sen kaikilla osa-alueilla on syytä jatkaa pitkäjänteisesti. Tarvitaan yleisen tietoisuuden lisäämistä rasismista, sen eri muodoista ja vaikutuksista (ml. vihapuhe) sekä sitoutumista konkreettisiin, tilannetta parantaviin toimiin. THL pitää tärkeänä myös viranomaisten yhdenvertaisuusosaamisen vahvistamista sekä tietopohjan ja tutkimuksen jatkuvaa kehittämistä.

2. Mitkä ohjelman toimenpiteistä ovat olleet erityisen hyödyllisiä?

Yhdenvertainen Suomi -toimintaohjelman vahvuutena on ollut se, että se on ollut riittävän laaja-alainen ja pyrkinyt vaikuttamaan eri yhteiskunnan tasoilla ilmenevään syrjintään ja rasismiin. Vastaavaa vaikuttavuutta ei saada aikaan suppeilla täsmätoimilla. Yhtenä hyvänä esimerkkinä rakenteelliseen ja institutionaaliseen rasismiin puuttumiseksi voidaan mainita THL:n laatima, kattava antirasismien verkkokoulutus, joka sopii erinomaisesti suoritettavaksi kaikissa julkisissa palveluissa ja hallinnon eri tasoilla. Myös työelämän monimuotoisuusohjelma on esimerkki hyvin toimivasta, laaja-alaisesta ohjelmatyöstä.

3. Mitä muita asioita haluatte nostaa esille yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa?

Eri väestö- ja vähemmistöryhmiin kohdistuva välitön, välillinen ja rakenteellinen syrjintä on arkipäivää. Samaan aikaan lakiin perustuvat yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistoimet jäävät kokonaan tekemättä tai heikoiksi. Esimerkiksi kunnista vain noin puolella on toimintaansa koskevat yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmat. Hyvinvointialueilla vastaavan työn käynnistymisestä ei ole toistaiseksi tietoa.

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistyötä ja rasismien vastaista työtä on tehtävä laajasti hallinnonalojen rajat ylittäen. On tärkeää, että tämä työ muodostaa keskenään selkeän ja toimivan kokonaisuuden. Valtionhallinnon esimerkillä on yhteiskunnan asenneilmapiirissä keskeinen merkitys. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelua sekä ihmisiin kohdistuvien vaikutusten ennakoarviointia on tärkeää tukea kaikilla hallinnon tasoilla läpäisten kaikki eri politiikka-alueet, yhteiskunnalliset uudistukset sekä säädösvalmistelun, budjetoinnin ja muut hallinnon

Anu Castaneda
Reetta Siukola

9.8.2023

avainprosessit. Työssä tulee ottaa huomioon erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat ihmisryhmät ja kaikki ne vähemmistöt, jotka kohtaavat tai voivat kohdata etnistä syrjintää ja rasismia, mukaan lukien Suomen perinteiset kieli- ja kulttuurivähemmistöt.

On tärkeää varmistaa, että ne, joita toimenpiteet erityisesti koskevat, voivat myös osallistua niiden valmisteluun. Esimerkiksi hyvinvointialueiden olisi varmistettava eri väestöryhmien ja erilaisten palvelunkäyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet palveluiden kehittämisessä ja syrjivien palvelurakenteiden purkamisessa.

Säännöllinen tiedontuotanto ja analyysi eri väestö- ja vähemmistöryhmien hyvinvoinnista ja syrjinnästä tulee varmistaa osaksi tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Suomessa on jo paljon tietoa vallitsevasta syrjinnästä ja rasistisista rakenteista. Tilannekuvan perusteella voidaan luoda vaikuttavampia toimia syrjinnän ja rasismin torjumiseksi. Laadukas ja kattava tieto auttaa ottamaan paremmin huomioon esimerkiksi työelämän, koulutuksen tai palvelujärjestelmän kehittämisessä kaikkien ihmisten oikeuksien toteutumisen, moninaisuuden ja erilaiset lähtökohdat. THL on keskeinen toimija tiedontuotannossa.

THL pitää huolestuttavana paitsi suoraa syrjintää, rasismia ja vihatekoja myös yhteiskunnan instituutioissa, toimintatavoissa ja julkisessa puheessa ilmenevää rakenteellista rasismia. Rasismin ymmärtäminen kovin kapeasti saattaa normalisoida ja vahvistaa nimenomaan sen rakenteellista puolta. Syrjinnän ja rasismin poistaminen tai syvään juurtuneiden asenteiden ja rakenteiden muuttaminen ei onnistu julkilausumin. Se vaatii aktiivista ja pitkäjänteistä toimintaa, osaamista, yhteistyötä ja resursseja. Tässä työssä THL on mielellään jatkossakin mukana.

Tutkimukset osoittavat, että esimerkiksi työelämäsyryjinnän vähentämiseksi ei ole olemassa vain yhtä toimivaa keinoa tavoitteen saavuttamiseksi, vaan tarvitaan joukko monenlaisia toimenpiteitä, kuten koulutus ja tietotaidon lisääminen, erilaisten rekrytointikäytäntöjen kehittäminen, yhdenvertaisuussuunnittelu ja sen seuranta.

Pääjohtaja Markku Tervahauta

Johtaja Mika Salminen

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 2 pages before this page

Dokumentet inneholder 2 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 2 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 2 sider før denne side

Detta dokument innehåller 2 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende